

Ministerie van Binnenlandse Zaken

Afdeling Voorlichting

Postadres
Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

Bezoekadres
Schedeldoekshaven 200
's-Gravenhage

Telefoon 070 - 71 6030
Telex 32109 biza nl

Persbericht nummer

Q 52

Datum

2 juli 1987

Onderwerp

NOTITIE OVER AANPASSING NOODWETGEVING AAN NIEUWE GRONDWET

De minister van Binnenlandse Zaken, drs. C.P. van Dijk, de minister van Defensie, dr. W.F. van Eekelen en de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, mevrouw D.I.J.W. de Graaff-Nauta, hebben vandaag de Tweede Kamer een nota aangeboden over de uitvoering door de wetgever van artikel 103 van de Grondwet*) inzake uitzonderingstoestanden.

De nota heeft ten doel overleg te voeren met de Tweede Kamer over voornamelijk technische aanpassingen in de bestaande noodwetgeving in verband met hetgeen in de herziene Grondwet wordt voorgeschreven over het afkondigen van uitzonderingstoestanden.

In de nota wordt in hoofdlijnen geschetst op welke wijze de regering zich voorstelt deze aanpassing gestalte te geven.

De voorstellen houden onder meer het volgende in:

- Er komen twee in zwaarte opklimmende uitzonderingstoestanden in de zin van artikel 103 van de Grondwet, die in een coördinatiewet worden geregeld. Het huidige stelsel, dat vier uitzonderingstoestanden kent (toestand van verhoogde waakzaamheid, burgerlijke uitzonderingstoestand, staat van oorlog en staat van beleg), komt te vervallen.
- De voorgestelde uitzonderingstoestanden, te weten de beperkte noodtoestand en de (zwaardere) algemene noodtoestand kunnen door de regering worden afgekondigd indien buitengewone omstandigheden dat noodzakelijk maken ter handhaving van de uit- of inwendige veiligheid.
- Het gevolg van zo'n afkondiging is dat een bepaald - in de coördinatiewet aangewezen - deel van de noodwetgeving ter beschikking komt. Dit houdt in dat door de regering naar behoefte bepaalde artikelen van de Oorlogswet voor Nederland, de Wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag, of van andere zogenoemde civiele noodwetten bij koninklijk besluit in werking kunnen worden gesteld.
- Alleen in de zwaarste uitzonderingstoestand (de algemene noodtoestand) wordt de mogelijkheid geboden om van een aantal bepalingen in de Grondwet af te wijken.
- Na afkondiging van een uitzonderingstoestand moeten op grond van het grondwetsartikel 103, tweede lid, de Staten-Generaal terstond bijeenkomen in verenigde vergadering om te beraadslagen over het voortduren van die uitzonderingstoestand.

- Indien de Staten-Generaal van oordeel zijn dat de door de regering afgekondigde noodtoestand niet in stand mag blijven, moet deze binnen 24 uur na de beslissing bij koninklijk besluit worden ingetrokken.
- De bestaande noodwetgeving wordt in zoverre 'verkaveld' onder de beide bovengenoemde uitzonderingstoestanden, dat aangegeven wordt welke bevoegdheden en bepalingen bij welke uitzonderingstoestand beschikbaar komen. Omdat dit aanwijzen in de coördinatiewet zal geschieden, behoeven de betrokken wetten op dit punt zelf geen wijziging, waardoor de wetgevingsoperatie sterk wordt vereenvoudigd.
- Naast het stelsel van uitzonderingstoestanden kunnen de meeste noodwetten ook nog afzonderlijk - buiten het kader van een uitzonderingstoestand - worden afgekondigd. Dit is nodig aangezien de feitelijke omstandigheden in sommige gevallen wel afkondiging van een afzonderlijke wet, maar niet het zware middel van een uitzonderingstoestand rechtvaardigen. In dit verband kan men denken aan de Rampenwet en de Distributiewet, die ook in vredestand toegepast moeten kunnen worden.
- Bij die afzonderlijke toepassing is de voorgestelde procedure: afkondiging bij koninklijk besluit, gevolgd door indiening van een goedkeurings- of verlengingswet bij de Tweede Kamer.
- De voorstellen houden op deze wijze tevens een harmonisatie qua terminologie en procedure voor de noodwetgeving in, omdat voor deze wetten (als het gaat om de afzonderlijke afkondiging van één van deze wetten) wordt voorgesteld eenzelfde criterium voor afkondiging en eenzelfde procedure in te voeren. De wetgeving kent namelijk thans een grote diversiteit aan criteria (oorlog, oorlogsgevaar, daaraan verwante omstandigheden) waarvoor vaak geen goede reden is. Voorgesteld wordt in het algemeen te spreken van 'buitengewone omstandigheden'.

Voordelen van het voorgestelde stelsel

- . Het voorgestelde systeem is in twee opzichten flexibel. In de eerste plaats kan, naar gelang de aard en de ernst van de omstandigheden, gekozen worden tussen afkondiging van een van beide uitzonderingstoestanden of voor afkondiging van een van de afzonderlijke noodwetten. Dat laatste is het meest geschikte middel bij rampen in vredestand of bij moeilijkheden die uitsluitend in een bepaalde sector optreden. Hierdoor behoeft de regering niet altijd naar het zware middel van de uitzonderingstoestand te grijpen en kan een onnodig escalerende werking, die de crisisbeheersing zou kunnen belemmeren, worden voorkomen. In de tweede plaats kan binnen de uitzonderingstoestanden steeds de feitelijke inwerkingstelling van bepaalde bevoegdheden worden afgestemd op de behoeften die op een gegeven moment bestaan.

- . Het parlement wordt direct bij de uitzonderingstoestand betrokken en blijft steeds op de hoogte van hetgeen precies in werking is gesteld, zonder dat dit ten koste gaat van de slagvaardigheid van regeringsbeleid.
- . De onnodig verschillende procedures en terminologie worden geharmoniseerd.

*) Artikel 103 van de nieuwe Grondwet luidt:

1. De wet bepaalt in welke gevallen ter handhaving van de uit- of inwendige veiligheid bij koninklijk besluit een door de wet als zodanig aan te wijzen uitzonderingstoestand kan worden afgekondigd; zij regelt de gevolgen.
2. Daarbij kan worden afgeweken van de grondwetsbepalingen inzake de bevoegdheden van de besturen van provincies, gemeenten en waterschappen, van de grondrechten geregeld in de artikelen 6, voor zover dit de uitoefening buiten gebouwen en besloten plaatsen van het in dit artikel omschreven recht betreft, 7, 8, 9, 12, tweede lid, en 13, alsmede van artikel 113, eerste en derde lid.
3. Terstond na de afkondiging van een uitzonderingstoestand en voorts, zolang deze niet bij koninklijk besluit is opgeheven, telkens wanneer zij zulks nodig oordelen beslissen de Staten-Generaal omtrent het voortduren daarvan; zij beraadslagen en besluiten ter zake in verenigde vergadering.

Documentnummer: 1987 bijdragen

De gehanteerde weigeringsgronden in het bijbehorende document zijn:

- **P3** Dit document bevat **PERSOONSGEGEVENS** van **DERDEN** (artikel 74 Wiv 2017).